

TÜRK DÜNYASINDA DİL VE İLETİŞİM

Türk dünyasının en önemli ortak kültürel özelliği Türk dilidir. Avrupa'da Balkan Yarımadası'ndan Moğolistan'a kadar çok geniş bir bölgede konuşulan Türkçe, birçok ülkede 300 milyona yakın insanın dilidir.

Konargöçer Türk kültüründe daha çok sözlü edebiyat gelişmiştir. Kahramanlık destanları, hikâyeler, masallar, fıkralar, maniler ve atasözleri dilden dile nesilden nesile aktarılmıştır. Türkçe ilk yazılı metinler, Türkistan'da bulunan 7 ve 8. yüzyıla ait çeşitli yazıtlardır. Konargöçer Türk kültürü döneminde Türkler genelde runik adı da verilen **Türk alfabesini** kullanırken Uygurlar Soğud alfabesinden dönüştürdükleri **Uygur alfabesini** kullanmışlardır. 8. yüzyıl Göktürk döneminde dikilmiş **Orhun Yazıtları** o dönemden kalma en önemli yazılı kaynaklardır (Görsel 7.10).

Görsel 7.10: Orhun Yazıtları, Kültigin Yazıtı (Moğolistan)

Türklerin büyük oranda yerleşik hayata geçmesi ve İslam'ı kabul etmesiyle beraber yazılı edebiyat gelişmiştir. Bu dönemde İslam'ın da etkisiyle 20. yüzyıla kadar büyük oranda **Arap alfabesi** kullanılmıştır. Devlet ve toplum hayatında yazının kullanımının artması edebiyatın gelişimini sürdürmesini sağlamıştır. **Dede Korkut Hikâyeleri**, Kaşgarlı Mahmut'un **Divanü Lügati't-Türk**'ü, Yusuf Has Hacıp'in **Kutadgu Bilig'i**, Yükneklî Edip Ahmet'in **Atabetü'l Hakayık**'ı Türklerin İslamiyet'i kabul ettiği ilk dönemlerin başlıca yazılı edebiyat eserleridir.

1928'den sonra Türkiye ve 1983'te kurulan KKTC **Latin alfabesini** kullanırken Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan Sovyetler Birliği'ndeyken ve bağımsızlık sonrası ilk dönemlerinde **Kiril alfabesi** kullanmışlardır. Bu durum Türk dünyasında iletişim bakımından sıkıntılar oluşturmuştur. Bu nedenle, Türk dünyasında farklı alfabelerin kullanılmasıyla ortaya çıkan iletişim sorunlarını ortadan kaldırmak amacıyla ortak bir alfabe kullanımı fikri ortaya atılmıştır. 2024 yılında Türk Devletler Teşkilatı bünyesinde Latin alfabesi temelinde ortak bir Türk alfabesi oluşturulması çalışmaları yapılmış ve ortak alfabe kullanılması kararı alınmıştır (Görsel 7.11).

Görsel 7.11: Türk Devletleri Teşkilatı tarafından kabul edilen ortak Türk alfabesi